

Strasbourg, 12.12.2012
COM(2012) 742 final

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE NING
EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE**

Ettevõtte ebaõnnestumise ja maksejõuetuse juhtumite uus käsitusviis Euroopas

KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE NING EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE

Ettevõtte ebaõnnestumise ja maksejõuetuse juhtumite uus käsitusviis Euroopas

1. SISSEJUHATUS. ÕIGUSSÜSTEEM MAJANDUSKASVU HEAKS

Euroopa seisab silmitsi tõsise majandus- ja sotsiaalkriisiga ning seetõttu võtab Euroopa Liit meetmeid majanduse elavdamiseks, investeeringute soodustamiseks ja tööhõive tagamiseks. Tema poliitiline prioriteet on tagada jätkusuutlik majanduskasv ja heaolu¹.

Võlakriisil on inimestele, töökohtadele ja ettevõtjatele otsene mõju. Kriisi tõttu on suurenenud hätta sattunud ettevõtjate arv. 2009.–2011. aastal läks ELis pankrotti keskmiselt 200 000 ettevõtjat aastas ja umbes üks neljandik neist pankrottidest olid piiriülesed. Ligikaudu 50 % kõigist uutest ettevõtetest püsib vähem kui viis aastat ning igal aastal läheb ettevõtete maksejõuetuse tõttu hinnanguliselt kaduma 1,7 miljonit töökohta.

Majanduskasv on asetatud komisjoni õigusvaldkonna tegevuskava („Õigussüsteem majanduskasvu heaks”) keskmesse kooskõlas majanduskasvu strateegiaga „Euroopa 2020”, iga-aastase majanduskasvu analüüsi ja hiljuti vastuvõetud ühtse turu aktiga II². Siseturu toimimise parandamiseks peetakse kõige olulisemaks meetmeks ELi maksejõuetusmenetluse eeskirjade ajakohastamist viisil, mis aitaks ettevõtetel hõlpsamini ellu jääda ja annaks ettevõtjatele teise võimaluse. 2009. aasta Stockholmi programmis³ Euroopa õigusala loomise kohta rõhutatakse maksejõuetusmenetluse eeskirjade tähtsust majandustegevuse toetamisel.

Euroopa peaks vastuseks looma tõhusa süsteemi ettevõtete taastamiseks ja tervendamiseks, et võimaldada neil finantskriisile vastu pidada, tõhusamalt toimida ja vajaduse korral oma tegevust uuesti alustada. See ei kehti mitte ainult suurte hargmaiste ettevõtjate, vaid ka Euroopa majanduse selgrooks peetava 20 miljoni väikeettevõtja kohta. Maksejõuetusjuhtumite tõhus menetlemine on Euroopa majanduse ja jätkusuutliku majanduskasvu seisukohast oluline.

ELi maksejõuetusmenetluse määruse⁴ vastuvõtmise eesmärk oli käsitleda piiriüleseid maksejõuetusjuhtumeid siseriiklike maksejõuetusmenetluste nõuetekohase tunnustamise ja koordineerimise kaudu ning vältida selliste olukordade teket, mis motiveerivad pooli viima varasid või kohtumenetlusi ühest liikmesriigist teise enda jaoks soodsama õigusliku seisundi leidmiseks (*forum shopping* – meelepärase kohtualluvuse valimine). Kuna määruse reguleerimisala hõlmas piiriüleseid juhtumeid, ei ühtlustatud määrusega siseriiklike maksejõuetusjuhtumite suhtes kohaldatavaid õigusakte. Seega on siseriiklikes õigusaktides erinevusi, mille tagajärjel võib majandustegevus osaliselt kaduma minna, võivad võlausaldajate nõuded jääda täielikult rahuldamata ja võidakse võlausaldajaid kohelda eri liikmesriikides erinevalt. Komisjon tegeleb praegu ELi maksejõuetusmenetluse määruse ajakohastamise ettepaneku koostamisega, ent kavandatavad muudatused kehtivad ainult piiriüleste juhtumite kohta.

Liikmesriikide ajakohastatud maksejõuetusalaste õigusaktidega tuleks aidata usaldusväärsel ettevõtetel ellu jääda ja anda ettevõtjatele teine võimalus. Nendega tuleks tagada kiired ja

¹ Vt president Barroso kiri Euroopa Parlamendi presidendile liidu olukorda käsitleva kõne raames 12. septembril 2012.

² COM(2012) 573.

³ ELT C 115, 4.5.2010, lk 1.

⁴ Nõukogu määrus (EÜ) nr 1346/2000 maksejõuetusmenetluse kohta (EÜT L 160, 30.6.2000, lk 1).

tõhusad menetlused nii võlgnike kui ka võlausaldajate huvides ning aidata säilitada töökohti, samuti tuleks nendega aidata tarnijatel säilitada oma kliendid ja omanikel hoida alles elujõuliste ettevõtete väärtus.

Strateegia „Euroopa 2020” eesmärkide saavutamiseks peame me keskenduma üldeesmärgile, milleks on õigusemõistmise tõhususe suurendamine Euroopa Liidus. Tõhusad õigussüsteemid võivad suurel määral kaasa aidata riskide ja õigusliku ebakindluse vähendamisele ning piiriülese ettevõtluse, kaubanduse ja investeerimise edendamisele. Komisjoni kogemused majanduse elavdamise kavaga hõlmatud liikmesriikides on näidanud, et eesmärkide saavutamiseks on esmatähtis reformida õigussüsteemi. Siseriikliku maksejõuetusõiguse reform aitab majanduse elavdamisele olulisel määral kaasa. 2012. aasta Euroopa poolaasta raames kajastati õigussüsteemide mõju majandusele ja anti teatavatele liikmesriikidele soovitusi maksejõuetusmenetluse tõhustamiseks. Menetluse eesmärk on käsitleda kiiresti ja asjakohaselt võlgniku rahalisi raskusi, kaitsta võlausaldajate õigustatud huve ja tagada kõikidele pooltele juurdepääs õiguskaitsele.

Ühtset turgu on viimasel kahekümnel aastal arendatud piirideta alana. Juhul kui ettevõtja on rahalistes raskustes, peaks tal olema ühtviisi lihtne saada abi nii riigisiselt kui ka piiriüleselt. Võrdsete võimaluste loomine siseriiklikes maksejõuetusmenetluse eeskirjades peaks aitama suurendada siseturul tegutseda soovivate äriühingute, ettevõtjate ja eraisikute usaldust teiste liikmesriikide õigussüsteemide vastu. Tõhusad maksejõuetusmenetluse eeskirjad aitaksid parandada ka laenusaaamise võimalusi ning see omakorda aitaks edendada investeerimist. Võlausaldajate laenuandmisvalmidus on tõenäoliselt suurem, kui nad võivad olla kindlad, et saavad oma raha tagasi. Seega võib maksejõuetusmenetluse eeskirjade suurem ühtlus aidata parandada siseturu toimimist. Ehkki mitmekesisus on osa õiguspärasest seadusega reguleeritud konkurentsist, mis põhineb riiklikel poliitilistel valikutel, kaasneb sellega paraku meelepärase kohtualluvuse valimise probleem⁵.

Ettevõtte ebaõnnestumise ja maksejõuetuse juhtumite uue käsitusviisi keskmeks on ettevõtjatele elujõulise äritegevuse taastamiseks teise võimaluse andmine ning tööhõive kindlustamine. Selle käsitusviisi eesmärk on anda Euroopa ettevõtjate tegevusele siseturul uut hoogu. Kõnealusel käsitusviisil põhineb juba ka paralleelselt käesoleva teatisega vastu võetud ettepanek ajakohastada ELi määrust maksejõuetusmenetluse kohta piiriüleses kontekstis. Seda toetatakse samuti kavandatava Euroopa ettevõtluse tegevuskava raames.

Käesolevas teatistes tuuakse esile need valdkonnad, kus siseriiklike õigusaktide erinevused võivad kõige rohkem takistada tõhusa maksejõuetusalase õigusraamistiku kehtestamist siseturul. Selles püütakse kindlaks teha küsimused, millele tuleks keskenduda ettevõtte ebaõnnestumise ja maksejõuetuse juhtumite uue Euroopa käsitusviisi raames, eesmärgiga arendada kõikides liikmesriikides edasi päästmise ja taastamise tavadid.

2. MAKSEJÕUETUSJUHTUMITE UUE KÄSITLUSVIISI KUJUNDAMINE: VAJADUS LUUA ETTEVÕTLUST SOODUSTAVAM KESKKOND

Siseriiklikke maksejõuetusmenetluse eeskirju on põhjalikult uurinud ja analüüsinud nii Euroopa Parlament kui ka komisjon.

2011. aasta novembris võttis **Euroopa Parlament** vastu resolutsiooni maksejõuetusmenetluse kohta⁶. Resolutsioonis kutsus parlament üles vaatama maksejõuetusmenetluse määrus läbi,

⁵ Probleemi on üksikasjalikumalt kirjeldatud maksejõuetusmenetluse määru (EÜ) nr 1346/2000 läbivaatamise dokumendile lisatud mõjuhinnangus (COM(2012) 744).

⁶ Euroopa Parlamendi 15. novembri 2011. aasta resolutsioon soovitustega komisjonile maksejõuetusmenetluse kohta ELi äriühinguõiguse kontekstis.

ning läbivaatamist käsitlev komisjoni ettepanek on vastus sellele üleskutsele. Euroopa Parlament soovitas ka ühtlustada siseriiklike maksejõuetusmenetluse eeskirjade ja äriühinguõiguse konkreetseid aspekte. Tema tellitud uuringust⁷ nähtus, et erinevused siseriiklikes maksejõuetusmenetluse eeskirjades võivad põhjustada ELi territooriumil teostatava piiriülese tegevuse või omandilise kuuluvusega ettevõtjatele takistusi, luua konkurentsieeliseid ja/või seada ettevõtjaid ebasoodsasse konkurentsiolukorda ning tekitada muid raskusi. Uuringus järelitati, et maksejõuetusmenetluste ühtlustamine kõikides ELi liikmesriikides suurendaks maksejõuetusmenetluste ja ettevõtete tervendamise tõhusust. See omakorda suurendaks võlausaldajate võimalusi saada oma vahendid võimalikult suures osas tagasi, kui on tehtud otsus vara likvideerida või kui on otsustatud suurendada tervendamise väljavaateid, õhutades rohkem võlausaldajaid toetama restruktureerimiskavasid. Kõik kokku suurendaks äri- ja finantssektori usku ELi finantsinfrastruktuuri tõhususse.

Euroopa Parlament järelitas uuringu tulemuste põhjal, et „on teatud maksejõuetusõiguse valdkondi, kus ühtlustamine tasub end ära ja on saavutatav”. Maksejõuetusõiguse kaugemaleulatuvate reformikaalutluste puhul tuleb siiski arvesse võtta reformi mõju muudele olulistele õigusvaldkondadele.

Komisjon uuris hiljuti äritegevuse dünaamikat⁸. Uuringu käigus ei leitud tõendeid selle kohta, et õigussüsteemi laad (tavaõigus/tsiviilõigus) mõjutaks ettevõtluse taset (ettevõtete asutamise määr, äritegevus kokku, ettevõtete ellujäämise määr). See tähendab, et pankrotimenetluste tõhusus ei tulene õigussüsteemi laadist ega suunitlusest, vaid pigem erisätetest, mis hõlmavad näiteks kohtuväliseid kokkuleppeid, kiirmenetlusi VKEde jaoks, varajase hoiatamise süsteemi ja muid võimalusi, mis aitavad süsteemi tõhusust oluliselt suurendada. Esirinnas olevates riikides on kehtestatud tõhus pankrotiõiguse raamistik ja head varajase hoiatamise süsteemid. Uuringust nähtub, et peaaegu kõikides väga tõhusa pankrotiõiguse süsteemiga riikides on olemas ka hästitoimivad varajase hoiatamise mehhanismid.

Teise võimaluse andmisel⁹ on oluline aspekt kohustustest vabastamise periood, mis hõlmab ajavahemikku ettevõtja pankrotistumise (likvideerimise) ja äritegevuse uuesti alustamiseks valmisoleku saavutamise vahel. Kohustustest vabastamist käsitatakse sageli uue alguse põhieeldusena. Praegu on kohustustest vabastamise perioodi pikkus liikmesriikides väga erinev. Mõnes riigis vabastatakse pankrotti läinud ausad ettevõtjad kohustustest automaatselt kohe pärast likvideerimismenetluse lõpetamist. Teistes liikmesriikides peavad pankrotistunud ettevõtjad esitama kohustustest vabastamise avalduse ning mõnes riigis ei ole ettevõtjatele pankrotistumise korral kohustustest vabastamist ette nähtud.

Teise võimalusena käsitatakse olukorda, kus varem pankrotti läinud või ebaõnnestunud ettevõtja alustab uuesti äritegevust. Paljudes Euroopa riikides täheldatakse poliitilist tahet tegeleda ettevõtete ebaõnnestumise küsimusega ja edendada teise võimaluse andmist. Liikmesriigid on valmistanud ette kavad siseriiklike maksejõuetusalaste õigusaktide ajakohastamiseks eesmärgiga toetada teist võimalust taotlevaid ettevõtjaid. Suur osa

⁷ „Maksejõuetusõiguse ühtlustamine ELi tasandil”, Euroopa Parlament 2010, PE 419.633. Sellele järgnes uuring „Maksejõuetusõiguse ühtlustamine ELi tasandil menetluste algatamise, nõuete esitamise ja kontrollimise ning tervendamiskavade osas”, Euroopa Parlament 2011, PE 432.766.

⁸ „Äritegevuse dünaamika: äritegevuse alustamine, selle ülekandmine ja pankrott”, Euroopa Komisjon, ettevõtluse ja tööstuse peadirektoraat, jaanuar 2011. Kõnealune aruanne sisaldab uuringut pankrotiga seotud õigus- ja haldusmenetluste ning pankroti järel teise võimaluse andmise majandusliku mõju kohta 33 Euroopa riigis (27 ELi liikmesriiki ning Island, Norra, Horvaatia, Türgi, Serbia ja Montenegro).

⁹ Vt „Ettevõtjatele teise võimaluse andmine: pankroti ennetamine, pankrotimenetluste lihtsustamine ja uue alguse toetamine”, eksperdirühma aruanne, Euroopa Komisjon, ettevõtluse ja tööstuse peadirektoraat, jaanuar 2011.

siseriiklikest õigusaktidest ei soodusta uuesti alustajate jõupingutusi. Seetõttu uuesti alustajaid palju ei leidu, ehkki raskustesse sattunud ettevõtjatel on sageli suur soov oma äritegevust jätkata.

Konkurentsivõime nõukogu 2011. mai istungil kutsuti üles võtma erimeetmeid. Nõukogu „kutsub liikmesriike üles soodustama ettevõtjatele teise võimaluse andmist, võimaluse korral piirates 2013. aastaks ausa ettevõtja pankrotijärgse kohustustest vabanemise ja võlgade tasumise aega maksimaalselt kolme aastani”¹⁰.

3. RIIKLIKU MAKSEJÕUETUSÕIGUSE VALDKONNAD, MILLE ÜHTLUSTAMINE VÕIB TUUA KASU

Komisjon on eespool nimetatud uuringute tulemusi analüüsides teinud kindlaks hulga valdkondi, kus erinevused siseriiklikes maksejõuetusalastes õigusaktides võivad tekitada õiguslikku ebakindlust ja luua ettevõtluse jaoks ebasoodsa keskkonna. See loob omakorda ebasoodsa kliima piiriüleseks investeerimiseks.

3.1. Pankrotti läinud ausatele¹¹ ettevõtjatele teise võimaluse andmine

Euroopa väikeettevõtlusalgatuse „Small Business Act”¹² II põhimõte sisaldab eesmärki edendada ausatele ettevõtjatele teise võimaluse andmist¹³. „Ausa” ebaõnnestumisega on tegemist juhul, kui ettevõtte ebaõnnestumise põhjuseks ei ole omaniku või juhi ilmne süü, s.t pankrot on aus ja soovimatu, vastupidiselt juhtudele, mil ettevõtte läheb pankrotti omaniku või juhi kuritahtliku või vastutustundetu käitumise tõttu. Liikmesriigid peaksid selles osas jagama üksteisega parimat tava.

Teise võimaluse tõhusat andmist piiravad kõige rohkem pikad ja kulukad pankrotimenetlused. Lisaks kohaldatakse pankrotti läinud ausate ettevõtjate suhtes harilikult samasuguseid piiranguid nagu ebaausate ettevõtjate suhtes. See ei tähenda ainult, et hätta sattunud ausad ettevõtjad peavad taluma pankrotiga seotud sotsiaalset halvakspanu, vaid neil tuleb maadelda ka õiguslike ja halduslike takistustega, kui nad soovivad oma äritegevust uuesti alustada. Uuesti alustajate peamine probleem on rahastamisvõimaluste leidmine äritegevuse taaskäivitamiseks. Seejuures tuleks silmas pidada, et ettevõtjad, kes püüavad oma tegevust uuesti alustada, on tavaliselt võimelised oma vigadest õppima ja nende ettevõtted hakkavad kiiremini kasumit tootma kui päris uued ettevõtted.

Meetmeid tuleks võtta ausate ja kuritahtlike pankrottide paremaks eristamiseks. Maksejõuetusalastes õigusaktides tuleks teha vahet nende võlgnike vahel, kes on võlgade tekkimiseni viinud äritegevust teinud ausalt, ja nende vahel, kes on toiminud ebaausalt, ning neisse tuleks näiteks lisada säte, mille kohaselt kohaldatakse võlgniku suhtes, kes on oma seadusest tulenevad kohustused tahtlikult ja vastutustundetult täitmata jätnud, tsiviilkaristusi ja vajaduse korral ka kriminaalvastutust. Toetusprogrammid äritegevuse uuesti alustamiseks peaksid olema kättesaadavad ainult pankrotti läinud ausatele ettevõtjatele ning neid ettevõtjaid ei tohiks kohelda teisiti kui koheldakse neid ettevõtjaid, kes ei ole pankrotti läinud.

Teise võimaluse andmise edendamiseks tuleks võtta eelkõige järgmisi meetmeid:

- eraldi likvideerimismenetlused ausate ja ebaausate ettevõtjate jaoks;

¹⁰ Euroopa Liidu Nõukogu, dokument nr 10975/11.

¹¹ On selge vajadust eristada „ausat” ebaõnnestumist kuritahtlikust ebaõnnestumisest ning hoiduda viimase õhutamisest.

¹² KOM(2008) 394 (lõplik). Sellele eelnes teatis „Ettevõtte ebaõnnestumisest ülesaamine – teise võimaluse poliitika”, KOM(2007) 584 (lõplik).

¹³ II põhimõte: „Tagada, et pankrotistunud ausad ettevõtjad saaksid kiiresti teise võimaluse”.

- likvideerimise kiirmenetluste väljatöötamine ja nende kohaldamine pankrotti läinud ausate ettevõtjate suhtes.

3.2. Kohustustest vabastamise periood, mille pikkus ei soodusta teise võimaluse andmist

Kohustustest vabastamine on teise võimaluse andmise oluline eeldus: kohustustest vabastamise ja võlgade tasumise perioodi pikkuse ülempiiriks peaks ausa ettevõtja puhul olema kolm aastat ning seda perioodi tuleks kohaldada automaatselt, kui vähegi võimalik. On oluline tagada, et ettevõtja ei lõpetaks „eluaegse karistusega”, kui tema asjad lähevad halvasti¹⁴.

Pärast Euroopa väikeettevõtlusalgatus „Small Business Act” läbivaatamise¹⁵ heakskiitmist leppisid liikmesriigid konkurentsivõime nõukogu 2011. mai istungi järeldustes kokku, et kohustustest vabastamise perioodi pikkus peaks kõikjal olema alla kolme aasta.

Kohustustest vabastamise perioodi lühendamine ja ühtlustamine oleks oluline samm ettevõtlust soodustavama ja innovatiivsema keskkonna kujundamise suunas ning võimaldaks Euroopa ettevõtjatel tegutseda võrdsetes tingimustes. Ühtlasi oleks see esimene samm siseriiklike pankrotiseaduste lähendamise suunas.

3.3. Erinevused restruktureerimisvõimalustes, mis tulenevad erinevustest menetluse algatamise eeskirjades

Maksejõuetusmenetluste algatamise kriteeriumid on väga erinevad. Mõnes liikmesriigis saab maksejõuetusmenetluse algatada ainult sellise võlgniku puhul, kes on juba finantsraskustes ja maksejõuetu. Teistes liikmesriikides seevastu võib menetluse algatada ka sellise maksevõimelise ettevõtja suhtes, kes näeb ette peagi tekkivaid finantsraskusi. Erinevusi võidakse täheldada ka maksejõulisuse hindamises (likviidsustestides), mis on liikmesriikide seadusega ette nähtud. Erinevused maksejõulisuse hindamises tähendavad ilmselgelt seda, et samas rahalises olukorras olevad ettevõtjad võivad ühes liikmesriigis saavutada hindamisel positiivse ja teises negatiivse tulemuse. Seetõttu võivad neil olla ebavõrdsed võimalused taotleda mitteametlikku kohtuvälist restruktureerimist oma finantsraskustest ülesaamiseks ning võlgniku vara osalist või täielikku võõrandamist ja likvideerija nimetamist hõlmavate maksejõuetusmenetluste vältimiseks.

Probleeme tekitavad ka eeskirjad maksejõuetusest kohustusliku teatamise kohta. Liikmesriikides ettenähtud tähtajad, mille jooksul võlgnik peab oma maksejõuetusest teatama, juhul kui maksejõuetusmenetluse algatamine on kohustuslik, erinevad üksteisest suurel määral. Mõnes liikmesriigis on võlgnikul pärast maksejõuetuks jäämist pankrotiavalduse esitamiseks aega kaks nädalat, teises liikmesriigis kaks kuud. Kolmandas liikmesriigis peab võlgnik pankrotiavalduse esitama hiljemalt 45 päeva pärast maksete peatamist.

Selle ajavahemiku pikkus võib mõjutada võlgniku suutlikkust finantsraskustest üle saada. Kui üleliia lühike tähtaeg võib seda suutlikkust ebasoodsalt mõjutada, võib pikk tähtaeg omakorda viia viivitusteni võlgniku kohustustest vabastamisel maksejõuetusmenetluse raames ning vähendada menetluse tõhusust võlausaldajate silmis.

3.4. Võlausaldajate petetud ootused teatavate võlgnike puhul

Liikmesriikide õigusaktides on erinevused võlausaldajate võimalustes algatada võlgnike vastu maksejõuetusmenetlusi ja võtta seejuures arvesse võlgnike eri kategooriaid. Neid erinevusi on keeruline kooskõlastada võlausaldajate õiguspärase ootustega. Võlausaldajad eeldavad, et

¹⁴ See soovitus on esitatud ka eespool nimetatud eksperdirühma aruandes teise võimaluse kohta.

¹⁵ KOM(2011) 78 (lõplik).

neil on võimalik alitada võlgnike suhtes maksejõuetusmenetlusi, mis hõlmavad kõiki võlakohustusi, ja mitte taotleda ainult üksikuid täitemeeteid.

Ühtlustada oleks vaja ka võlausaldajate õigust alitada võlgniku vastu maksejõuetusmenetlus. Kõikides liikmesriikides on olemas süsteemid, millega võimaldatakse äritegevust teostaval võlgnikul (füüsiline isik või avalik või eraõiguslik juriidiline isik), võlausaldajal ja riigil esitada kohtule avaldus maksejõuetusmenetluse algatamiseks võlgniku suhtes. Mõnes õigussüsteemis piiratakse siiski võlausaldaja võimalust alitada maksejõuetusmenetlus, kehtestades selle suhtes eritingimused. Võlausaldajate võimaluste piiramine maksejõuetusmenetluse algatamisel võib kaasa tuua olukorra, kus võlausaldajat koheldakse sama võlgniku suhtes põhi- ja teise menetluse algatamise raames erinevalt.

3.5. Võlausaldajate ebakindlus seoses nõuete esitamise ja kontrollimise menetlustega

Võlausaldajate ebakindluse vähendamiseks ja nende võrdseks kohtlemiseks liikmesriikides tuleks kaaluda nõuete esitamise ja kontrollimise eeskirjade edasist ühtlustamist eelkõige menetluste, tähtaegade, karistuste ja eeskirjade eiramise tagajärgede ning võlausaldajatele edastatava teabe osas.

Nõuete esitamise ja kontrollimise protsessi tõhusus ja läbipaistvus mõjutavad märkimisväärselt võlausaldajate võimalusi saada pankrotimenetluse raames nende jaoks rahuldav tulemus. Liikmesriikide õigusaktidega reguleeritakse seda valdkonda erinevalt. Erinevusi täheldatakse nõuete esitamise ja kaitsmise tähtaegades, protsessiga seotud teabe kättesaadavuses ning nõuete esitamise hilinemisega seotud tagajärgedes. Nõuetest teatamise tähtaeg on sageli sätestatud pankrotiotsuses. Tähtaja eiramisel võivad eri liikmesriikides olla erinevad tagajärjed. Mõnes liikmesriigis kaotab võlausaldaja, kes ei pea nõuete esitamise tähtajast kinni, oma õiguse nõude kaitsmisele ja selle rahuldamisele pankrotimenetluse raames, samas kui teistes liikmesriikides selliseid tagajärgi ei kohaldata.

Teistes liikmesriikides asuvaid võlausaldajaid mõjutavad liikmesriikide õigusaktide märkimisväärsed erinevused rohkem kui kohalikke võlausaldajaid, sest eeskirjade eiramisega võivad kaasnedä tõsised tagajärjed, sealhulgas vara jaotamisel osalemise õiguse kaotamine.

3.6. Restruktureerimiskavade toetamine

Restruktureerimiskavasid (sealhulgas nende sisu ja nendega seotud menetluslikke küsimusi) reguleerivatel eeskirjadel on märkimisväärne roll ettevõtte edukal restruktureerimisel maksejõuetusmenetluse raames. Jäigad ja ebapraktilised eeskirjad võivad takistada restruktureerimiskava vastuvõtmist ja viia paratamatult ettevõtte tegevuse lõpetamiseni. Restruktureerimiskavasid reguleeriv õigusraamistik on liikmesriikides väga erinev. Peamised erinevused on seotud kava edendavate poolte kindlakstegemise ning kava vastuvõtmise, muutmise ja kinnitamisega.

Ehkki liikmesriikide õigusaktides on üldiselt sätestatud, et restruktureerimiskava ettepaneku peaks esitama võlgnik, erinevad eeskirjad selle kohta, kas restruktureerimiskava ettepaneku esitamise või muutmise õigus on ka võlausaldajatel. Samuti erinevad suurel määral eeskirjad, millega reguleeritakse kava vastuvõtmise menetlust ja määratakse kindlaks see, kas võlausaldajad tuleks jaotada eri kategooriatesse või milline on nõutav häälteenamus. Teatavates liikmesriikides võlausaldajaid kategooriatesse ei jaotata. Liikmesriikide õigusaktid sisaldavad erinevaid eeskirju kava heakskiitmiseks nõutava häälteenamuse kohta. Samuti erinevad kava kohtuliku läbivaatamise suhtes kohaldatavad põhimõtted. Mõnes õigussüsteemis on kohtutel suur otsustusõigus, teistes süsteemides on see piiratud.

4. VKEDE ERIVAJADUSED TEISE VÕIMALUSE ANDMISEL

EL pöörab eriti suurt tähelepanu VKEde olukorrale ja neile teise võimaluse andmisele. Komisjoni arvates¹⁶ tuleks VKEsid majanduslikest raskustest ülesaamiseks toetada järgmistes valdkondades:

- maksejõuetuse ennetamine;
- pankrotijärgne toimetulek ja teine võimalus;
- kohtuvälised kokkulepped;
- kohtumenetlused.

Restruktureerimine võib olla VKEde jaoks äärmiselt kulukas ning seetõttu on pankrot nende jaoks sageli ainus võimalus. VKEde kantavate restruktureerimiskulude vähendamiseks tuleks leida lahendusi, näiteks määrata teenustasudele ülempiir. Samuti tuleks kasutusele võtta alternatiivsed menetlused, et leida sobivad lahendused eri tüüpi VKEdele. Menetlused peaksid olema proportsionaalsed ettevõtte suurusega. Kohtuväliseid menetlusi peaks olema võimalik kasutada kõigil võlgnikel olenemata nende majanduslikust olukorrast. Kohtuvälised kokkulepped saavutatakse üldiselt üsna kiiresti ning nende saavutamise määr on enamikus ELi liikmesriikides üle 50 %. Ehkki kohtuvälised kokkulepped ja maksejõuetuseelsed menetlused on alles hiljuti juurutatud, kasutavad ELi VKEd neid mehhanisme üha enam.

VKEsid võivad majanduslikud raskused tabada ka võlausaldajatena. Mõned VKEde esindajad on seisukohal, et ebaproportsionaalselt suur osa mikroettevõtjate kui võlausaldajate nõuetest jääb maksejõuetusmenetluste pikkuse ja siseriiklike eelisõiguse eeskirjade tõttu rahuldamata. VKEde kui võlausaldajate olukorra parandamiseks võiks uurida sobivaid võimalusi.

5. VAJALIKUD MEETMED

Esimese sammuna teeb komisjon ettepaneku ajakohastada ELi maksejõuetusmenetluse määrust. Lisaks on tal plaanis võtta vastu Euroopa ettevõtluse tegevuskava, mis sisaldab meetmeid tõhusate pankrotimenetluste ja teise võimaluse andmise edendamiseks.

Järgmise sammuna kaalub komisjon võimalusi siseriiklike õigusaktide erinevustest tulenevate probleemide kõrvaldamiseks. Riiklikul tasandil võetavate meetmetega ei saa siseturu riikidevahelistest aspektidest tingitud probleeme põhjalikult käsitleda. Kasulik oleks võtta meetmeid ebakindluse vähendamiseks ja ettevõtlust soodustava keskkonna kujundamiseks. Eesmärk on tegeleda kiiresti ja asjakohaselt võlgniku finantsraskustega, pidades seejuures silmas ka võlausaldajate huve, ning hõlbustada ettevõtete päästmist ja restruktureerimist.

Komisjon järgib ka edaspidi käesolevat käsitusviisi, mis sai alguse eelmise Euroopa poolaasta tsükli vältel ja mille kontekstis on mõned liikmesriigid juba ajakohastanud siseriiklikke õigusakte. Teisi liikmesriike tuleks vajaduse korral kutsuda üles seda tegema neile suunatud riigipõhistes soovitusetes.

Lisaks eelnevale kavatseb komisjon süvendada oma analüüsi, mille raames uuritakse siseriiklike maksejõuetusalaste õigusaktide erinevusest tulenevat mõju siseturu toimimisele. Selleks on tal kavas alata käesoleva teatise põhjal dialoog Euroopa Parlamendi ja nõukoguga. Lisaks käivitab komisjon avaliku arutelu, et koguda sidusrühmade arvamusi käesolevas teatises käsitletud küsimuste ja muude küsimuste, samuti võimalike lahenduste ja poliitikavalikute kohta.

¹⁶ „Ettevõtjatele teise võimaluse andmine: pankroti ennetamine, pankrotimenetluste lihtsustamine ja uue alguse toetamine”, vt ka joonealune märkus nr 9.